

SOS4200 - Hjemme-eksamen 6.-9.juni 2023

Heime-eksamen 6.-9.Juni 2023

Velg et av tre alternativer.

Velg eit av tre alternativ

Beregn gjerne å bruke 3000 – 4000 ord på besvarelsen

Rekne med å bruke mellom 3000 og 4000 ord for å svare på oppgava

Alternativ 1:

Gjør rede for ulike nasjonsbegreper i Norge, Sverige og Danmark, og drøft hvordan nasjonsforståelse kan innvirke på statsborgerpolitikk. Gi eksempler fra pensum.

Gjer greie for ulike omgrep knytt til nasjonar i Noreg, Sverige og Danmark, og drøft korleis forståing av nasjonar kan verke inn på statsborgarpolitikk.

Alternativ 2:

Diskuter om og i tilfelle hvorfor det er berettiget eller ikke å karakterisere de nordiske velferdsstatene som særlig «kvinnevennlige». Hvilke forskjeller og utviklingstendenser ser man med hensyn til kjønn og deltakelse i arbeidsmarkedet og hvordan forklares slike forskjeller? Bruk gjerne eksempler fra pensum eller anbefalt tillegglitteratur.

Diskuter om og i tilfelle kvifor det er rettkomen eller ikkje å karakterisera dei nordiske velferdsstatane som særleg «kvinnevennlege». Kva forskjeller og utviklingstendensar ser ein med omsyn til kjønn og deltaking i arbeidsmarknaden og korleis vert slike forskjellar forklart?

Alternativ 3

Gøsta Esping Andersen har lansert begrepet dekommodifisering som en måte å beskrive utviklingen av nordiske velferdsstater på, mens Lars Trägårdh snakker om statsindividualisme og "the Swedish theory of love". Hva slags likheter og forskjeller ser du mellom disse begrepene og Esping-Andersens og Trägårdhs måte å forstå utviklingen av de nordiske velferdsstater på. Si gjerne noe om kritikken mot disse begrepene og perspektivene.

Gøsta Esping Andersen har lansert omgrepet dekommodifisering som ein måte å beskrive utviklinga av nordiske velferdsstatar på, medan Lars Trägårdh snakkar om statsindividualisme og "the Swedish theory of love". Kva slags likskapar og forskjeller ser du mellom desse omgrepa og Esping-Andersen og Trägårdh sine måtar å forstå utviklingen av dei nordiske velferdsstatane på. Sei gjerne noko om kritikken mot desse omgrepa og perspektiva.

Utsatt eksamen SOS4200

Velg et av tre alternativer. Hjemme-eksamen over tre dager
Beregn gjerne å bruke 3000 – 4000 ord på besvarelsen

Alternativ 1

Sverige og Danmark gjennomførte valg til henholdsvis riksdagen og folketinget høsten 2022. Mens innvandring og kriminalitet var et stort tema ved det svenske valget, var ikke dette tilfellet i Danmark. Hva kan være årsakene til denne divergensen?

Sverige og Danmark gjennomførte valg til henholdsvis riksdagen og folketinget høsten 2022. Mens innvandring og kriminalitet var et stort tema ved det svenske valget, var ikke dette tilfellet i Danmark. Hva kan være årsakene til denne divergensen?

Alternativ 2

Redegjør for de forskjellige forståelsene som ligger til grunn for hvordan begrepet nyliberalisme brukes i de ulike tekstene på pensum og eventuelt også i tilleggslitteraturen til den forelesninga Yngve Heiret holdt på sos4200. Diskuter samfunnsutviklingen i Norge (eller andre land i Norden) med utgangspunkt i ulike forståelser av nyliberalisme

Gjør greie for dei ulike måtar som omgrepet nyliberalisme blir brukt på i dei ulike tekstane på pensum og eventuelt også i tilleggslitteraturen til forelesninga til Yngve Heiret. Diskuter samfunnsutviklinga i Norge (eller andre land i Norden) med utgangspunkt i ulike forståingar av nyliberalisme

Alternativ 3

Gjør rede for «privatisering» som begrep og utviklingstendens, og drøft hvordan begrepet relaterer til skillet mellom offentlig og privat. Diskuter spesielt særtrekk ved sivilsamfunnets ulike organisering i de nordiske land og konsekvenser for velferdens organisering; spesielt skillet mellom offentlig og privat

Gjør greie for «privatisering» som omgrep og utviklingstendens og drøft korleis omgrepet kan knyttast til skiljet mellom offentleg og privat. Diskuter særleg særtrekk ved den ulike organiseringa av sivilsamfunnet i dei nordiske land og konsekvensar for organiseringa av velferd og særleg skiljet mellom offentleg og privat.

Sensorveiledning til eksamensoppgaver i SOS4200, vår 2023

Vurderingsformen på dette emnet er hjemme-eksamen over tre dager. Fra våren 2022 er emnet blitt obligatorisk for studenter ved OLA-master-programmet. I tillegg er det noen sosiologi-master-studenter som tar emnet. Tidligere skrev studentene et essay og valgte problemformulering selv, mens det nå blir hjemme-eksamen over tre dager. Derfor eksisterer det i liten grad tidligere eksamensoppgaver og sensorveiledninger som er skreddersydde for eksamensformatet.

Det har vært 10 forelesninger med ulike perspektiver på nordisk modell, arbeid og velferd. I tillegg til pensum har jeg laget en relativt omfattende liste over anbefalte valgfrie artikler og supplert forelesningene med kilder og lagt ut klipp til filmer og annet på canvas. Vi har hatt noen seminartilbud underveis der studenter som ønsket å reflektere over pensum eller løse eksamenslignende oppgaver kunne delta. Det har vært lavt oppmøte her, som delvis forklares ved kravet om å levere skriftlig bidrag, samt at studentene var opptatt på annet hold (prosjektforum, noen kollisjoner med andre kurs), men kanskje først og fremst ved at de utsatte å lese pensum til nærmere eksamen. Jeg har også gitt respons til studenter som har sendt skisser og spørsmål i direkte mail, men satte deadline for slike forespørsler ved siste forelesning. Jeg har understreket at vi fremdeles ønsker å verdsette evnen til å utvikle relevante problemstillinger og oppmuntre til å anvende begreper og perspektiver på en selvstendig måte i drøftingen av ulike perspektiver og/eller empiriske fenomen. Samtidig er det viktig at man forholder seg til spørsmålet som stilles i oppgaveteksten.

Formelle retningslinjer for oppgaven kan leses her:

https://www.uio.no/studier/program/sosiologi-master/Retningslinjer_emner_4000niva_sosiologi

Dette er punkter sensor vil se etter:

- Har oppgaven en selvdefinert problemstilling og begrunnes den, men også: Er problemstillingen i samsvar med intensjonen i oppgaveteksten? (Det vil variere i hvilken grad oppgaveteksten åpner for egen problemstilling og det er viktig at problemstillingen ikke i for stor grad dreier besvarelsen vekk fra spørsmålet som stilles i oppgaveteksten)

Herunder vil vi også vektlegge i hvilken grad oppgaveteksten tolkes på en måte som utfordrer til å bidra med egne perspektiv, og om pensum/tillegglitteratur brukes aktivt i besvarelse.

- Diskuteres ulike perspektiver opp mot hverandre?
- Er diskusjonen relevant for problemstillingen?
- Demonstrer forfatteren faglig selvstendighet og modenhet?
- Er oppgaven språklig godt formulert?
- Har forfatteren referert relevant litteratur på en tydelig og konsistent måte?

Siden denne eksamen bestemmer slutt karakter, må vi kunne forvente at det er arbeidet grundig med besvarelsene. .

En C-oppgave bør ha en klar (men ikke nødvendigvis særlig original eller utfordrende) problemformulering/spørsmålstilling som besvares, og den bør demonstrere god forståelse av relevant pensumstoff.

For å nå opp til B eller A bør kandidaten ha brukt pensumlitteraturen eller annen relevant litteratur aktivt til å forstå og drøfte relevante fenomener i arbeidsliv og velferdsstat.

E- og D-oppgaver har utydelige problemformuleringer og fremviser svak og begrenset forståelse både for pensum og de empiriske fenomen som omtales.

I en D-oppgave er det likevel noen av punktene over som er tilfredsstillende håndtert. I det følgende vil jeg gi mer konkrete kommentarer i forhold til de tre valgfrie oppgavene.

Sensorveiledning til oppgavetekster V-23

Alternativ 1: Nasjonsbegrep og statsborgerpolitikk

Gjør rede for ulike nasjonsbegreper i Norge, Sverige og Danmark, og drøft hvordan nasjonsforståelse kan innvirke på statsborgerpolitikk. Gi eksempler fra pensum.

Følgende tre artikler er spesielt relevante

@Brochmann, G., & Midtbøen, A. H. (2020). Philosophies of integration? Elite views on citizenship policies in Scandinavia. *Ethnicities*, 1-19 (19s)

@Citizenship policies and ideas of nationhood in Scandinavia Brochmann, Grete ; Seland, Idunn, *Citizenship Studies*, 2010, 14(4), 429-443 (24s)

@ Midtbøen, A. H., Birkvad, S. R., & Erdal, M. B. (2018). Citizenship in the Nordic Countries: Past, Present, Future. Copenhagen: The Nordic Council of Ministers. 89-101 (12s)

Videre har jeg lagt inn disse to artikler som anbefalt tilleggslitteratur

Borevi, Karin, 'Diversity and Solidarity in Denmark and Sweden', in Keith Banting, and Will Kymlicka (eds), *The Strains of Commitment: The Political Sources of Solidarity in Diverse Societies* (Oxford, 2017)

@Brochmann, G. (2021). From Bounded Universalism to the Trial of Internationalisation: Migration and Social Democracy in Scandinavia. In Brandal, N. et al. (eds). *Social Democracy in the 21st Century*. Emerald Publishing Limited.

Disse momenter bør være med i en god besvarelse:

- *Definere naturalisering* (the act of giving foreigner the formal right of citizenship)
- og evt referere til "*civic turn*" innenfor tenkning omkring statsborgerskap: kan defineres som å skape vertsnasjonal identitet gjennom å stille krav til/tilføre kunnskap om nasjonal kultur og historie.

- *To idealtypiske nasjonsbegrep* (Ethnos/kulturell tilknytning som Danmark ligger nærmere opp til og «Civic» som ligger nærmere opp til det som hittil har vært den svenske tilnærming der rettigheter og deltakelse står mer sentralt. Norge ligger et sted i mellom.
- *Forskjeller med krav til statsborgerskap* Intervjuer (Brochmann/Midtbøen 2020) viser at integrasjon ikke er et eksplisitt mål med naturalisering for S + D . men det er det for Norge. S
  - Sverige har mindre strenge krav til statsborgerskap da de vektlegger deltakelse og tilhørighet i samfunnet og det globale fellesskap mens statsborgerskap for Danmarks del fungerer som belønning for at man har vist vilje til integrasjon. En gave fra det danske folk/folketinget. Norge har den siste tid beveget seg mot den danske forståelse og Sverige er på vei i samme retning men har ikke innført strengere tiltak ennå.
- For mer utførlig beskrivelse i forskjeller mht statsborgerskap se tabell nedenfor (hentet fra Grete Brochmann forelesning og tidligere forelesning ved Aaron Ponce. Grete advarer mot at hennes tabell ikke er oppdatert og henviser til Aaron´s som noe mer oppdatert. Jeg mener vi ikke kan forvente at studentene er mer oppdatert enn pensum og at det derfor er disse opplysningene fra tabellene vi må forholde oss til i spørsmålet om de gjengir forskjeller på en «riktig» måte.
- For eks. en liten uoverenstemmelse her mht om citizenship ceremony er frivillig eller ikke i Danmark. I og med at oath of allegiance er obligatorisk i Danmark så må kanskje seremonien være obligatorisk også, så går ut fra at Aaron er mest oppdatert her. Men begge påstander omkring situasjonen vil bli godkjent som korrekt da.
- Vil være et pluss om de kan få med seg dette poenget om at Danmark har innført mandatory handshake for å bli statsborger i 2018. Det er videre et krav at man ikke bruker hansker i forbindelse med håndtrykket.

Variation in Scandinavian citizenship policies

	Sweden	Norway	Denmark
Dual citizenship	Yes, since 2001	Yes, as of 1 January 2020	Yes, since 09/2016
Time of residence required	5 years (but <i>hemvist</i> principle)	7 years	9 years
Required skills	None (abandoned in 1980)	1. 300 hours of Norwegian class or an exam 2. a test about Norwegian society	Citizenship tests, language requirements, economic self-sufficiency, oath of allegiance
Citizenship ceremonies	Yes, voluntary	Yes, voluntary	Yes, mandatory handshakes

Byrkjeflot 2023

Kriterier for tildeling av statsborgerskap i Skandinavia. (Source: Brochmann and Midtbøen 2020)

Table 1 Naturalization requirements in the Scandinavian countries

Requirement	Sweden	Norway	Denmark
Identity documentation	Yes	Yes	No
Residence	5 years	7 years	9 years
Release from other citizenship	No	Yes	No
Language skills	No requirement	Test (CEFR level A2)	Test (CEFR level B2)
Citizenship test	No	Yes	Yes
Self-support	No	No	Yes
No debt to the state	Yes	No	Yes
Conduct (max. waiting time for a criminal act)	7 years	34,5 years	Permanent exclusion
Citizenship ceremony	Voluntary	Voluntary	Voluntary
Oath of allegiance	No	Yes (if attending ceremony)	Mandatory

Byrkjeflot 2023

Alternativ 2:

Diskuter om og i tilfelle hvorfor det er berettiget eller ikke å karakterisere de nordiske velferdsstatene som særlig «kvinnevennlige». Hvilke forskjeller og utviklingstendenser ser man med hensyn til kjønn og deltakelse i arbeidsmarkedet og hvordan forklares slike forskjeller? Bruk gjerne eksempler fra pensum eller anbefalt tilleggs litteratur.

Pensum:

*@Teigen, M., & Skjeie, H. (2017). The Nordic gender equality model. I Knutsen, OP *The Nordic models in political science. Challenged, but still viable?*. Bergen:Fagbokforlaget 2017 (125-147) 22s

@Lister, Ruth 2009 A Nordic Nirvana? Gender, Citizenship, and Social Justice in the Nordic Welfare States *Social Politics* 16:2, 242-278 (26)

@Teigen, Mari. 2021. The making and circulation of gender quotas on corporate boards, In Byrkjeflot et al. *Making and Circulation of Nordic models 20s* (open access)
<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/50898/9781000504019.pdf?sequence=1#page=207>

@Kirkebø, T. L., Langford, M., & Byrkjeflot, H. (2021). Creating gender exceptionalism: The role of global indexes. In Larsen et al. (eds): *Gender Equality and Nation Branding in the Nordic Region* (pp. 191-206). Routledge. (open access). 15s

Anbefalte artikler som ble lag ut på den aktuelle modul i prioritert trekkefølge:

Barth, E., Reisel, L., & Misje Østbakken, K. (2023). The Equality Hurdle: Resolving the Welfare State Paradox. *Work, Employment and Society*,

*Barth, Erling, Ines Hardoy, Pål Schøne & Kjersti Misje Østbakken (2014) «Kapittel 6 Hva betyr høy yrkesdeltakelse for kjønnssegregering?» i Liza Reisel & Mari Teigen (red.) *Kjønnsdeling og etniske skiller på arbeidsmarkedet*. Oslo: Gyldendal Akademisk. (11 sider)

* Borchorst, A., & Dahlerup, D. (2020). *Konflikt og konsensus: Det danske ligestillingspolitiske regime*. Frydenlund.

Oppgaven inviterer til egen formulering av problemstilling. For eks kan forskjeller fortolkes som forskjeller mellom land, sektorer osv. Viktigste faren er at man ender opp med en allmenn diskusjon av hvor likestilte kvinner egentlig er i de nordiske land generelt uten å bruke litteratur som spesifiserer spørsmålet, for eks i retning av segregerte arbeidsmarkeder, økonomi vs politikk dvs. ikke nevner de ulike dimensjonene som likestilling måles etter og tar opp utvikling over tid og på tvers av land.

Mari Teigen definerer nordisk likestillingsmodell og Hernes sitt begrep woman-friendly state. Viktig at studentene ikke bare diskuterer for og mot kvinnevennlighet i alminnelighet. Det kan telle positivt om studentene får med seg hva Hernes mente med begrepet, som en statsform, statsfeminisme osv.

Teigen har presentert den halvfulle vs halvtomme glass diskusjonen hos Lister som er relevant (se powerpoints 17-20. forelesning 2023) og har også tatt opp forskjeller mellom nordiske land, for eks hvordan land skårer i henhold til skillet mellom arbeid, penger og makt (powerpoints 37 og utover).

Min oppsummering i forelesning 10:

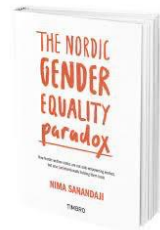
Gender politics and family politics

- A Nordic gender equality model?
  - From male-breadwinner to dual earner model
  - Policies for developing “true women-friendly societies”. (Hernes 1987)
  - A turn towards *social investment* and *family policy*
  - Mainly equal in politics not in business life.
  - Gender-segmented labor market, immigrant women outsiders
- Family politics
  - Kindergartens
  - Parental leave, father quota, gender balance norms and quotas
  - Economic benefit of gender equality
- Lister’s critique ++ still a gender equality paradox:
  - Do such policies also slow down women’s careers (employed in “pink ghettos”, prefer part-time etc.) Do the Nordics have the most segregated labor markets?

Byrkjeflot 2023

Har Norden verdens mest kjønnsdelte arbeidsmarked?

- Flere har hevdet at når man går fra single earner til dual-worker families og innfører velferdsgoder som barnehager, permisjon osv så oppstår det en situasjon med mer segregerte arbeidsmarkeder. (Petersen, Sananadaji, Gupta et al., 2008; Mandel and Semyonov, 2006)
- Dette kalles gjerne gender-equality paradoks. En trade-off mellom høy kvinnelig arbeidsmarkedsdeltakelse og kjønnsforskjeller i arbeidsmarkedet, («inclusion – equality tradeoff»)
- Barth/Reisel et al. argumenter for at dette er en “transitional ‘equality hurdle’ heller enn et likhetsparadoks
- Segregeringsmønsteret endres etter en korreksjon over tid
- I tillegg blir kjønnssegregeringen i de aller fleste land større enn i Norden når vi tar med hus-arbeid.

Jordan Petersen

Byrkjeflot 2023

- Noen land som før korreksjonen har lav kjønnssegregering, ender med en høy kjønnssegregering etter justeringen for deltakelse.
- Dette gjelder blant annet Hellas, som har en høy andel som svarer «husarbeid», nesten utelukkende kvinner
- Fra å være blant landene med de mest kjønnssegregerte arbeidsmarkedene før justeringen, har Norge bare tre land bak seg, dvs. land som har lavere kjønnssegregering (Barth et al 2014)

Byrkjeflot 2023

I tillegg viste jeg til artikkelen omkring det danske likestillingspolitiske regime i tilleggslitteratur som sammen med artikkelen om det danske likestillingspolitiske regimet bør være relevant.

Alternativ 3

Gösta Esping Andersen har lansert begrepet dekommodifisering som en måte å beskrive utviklingen av nordiske velferdsstater på, mens Lars Trägårdh snakker om statsindividualisme og "the Swedish theory of love". Hva slags likheter og forskjeller ser du mellom disse begrepene og Esping-Andersens og Trägårdhs måte å forstå utviklingen av de nordiske velferdsstater på. Si gjerne noe om kritikken mot disse begrepene og perspektivene.

Relevante artikler:

Esping-Andersen, Gösta (1990) «Ch. 1. The Three Political Economies of the Welfare State», I *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, s 9-34 (25 sider)

@Kettunen, Pauli. (1999). A return to the figure of the free Nordic peasant. Kettunen, Pauli, *Acta sociologica*, 42, 1999, 259-269 (10s)

@Trägårdh, L. (2020). The Swedish social contract. *IPPR Progressive Review*, 27(1), 28-38 (10 s.)

Lagt til under modul 3:

Henrik Berggren Lars Trägårdh (2011) in; Social trust and radical individualism, in Eklund et al. Shared norms for the new reality: the Nordic way/ World Economic Forum, Davos 2011, (Stockholm: Global utmaning, 2011).

Anbefalt:

Huo, J., Nelson, M., & Stephens, J. D. (2008). Decommodification and activation in social democratic policy: resolving the paradox. *Journal of European Social Policy*, 18(1), 5-20.

De to begreper dekommodifisering og statist individualism, står sentralt i henholdsvis forelesning 1 og 2. I tillegg har det blitt stilt som et spørsmål i seminar så spørsmålet bør ikke komme overraskende. Dekommodifisering står sentralt hos Gøsta Esping Andersen og den retning som jeg har beskrevet som ressursmobilisering og/eller politisk økonomi. Statsindividualisme står sentralt hos Lars Trägårdh som jeg har plassert i en tradisjon for å stå nordisk modell som jeg har karakterisert som kulturell konstruksjon eller kulturalistisk. Det interessante er at de fra nokså ulike innfallsvinkler beskriver én utvikling i retning av individuell frigjøring eller empowerment der velferdsstaten står sentralt som årsaksforklaring og der de bruker sammenligninger på tvers av land for å få fram de aktuelle særtrekk ved Sverige/Norden. Bortsett fra at det er velferdsregimet eller velferdsstaten som er drivkraften bak utviklingen, så har de ganske ulike forklaringer på hva som ”egentlig” skjer og likeledes nokså ulike oppfatninger om hva den såkalte frigjøringen fra arbeidsgivere, faamilie osv består i og kommer til uttrykk. Prediksjoner for fremtiden og hva som evt truer den aktuelle frigjorte status bliver også nokså forskjelling. For eks vil fagforeninger være viktig hos Esping-Andersen men ikke Trägårdh.

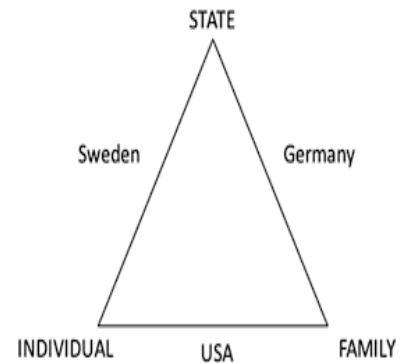
Det er således også mulig å bruke Trägårdh til å kritisere Esping-Andersen og omvendt. På den annen side kan det være en enklere oppgave å nevne hva kritikken mot de respektive begreper har vært, og da er nok kritikken mot Esping-Andersen enklere å beskrive enn den mot Trägårdh, da det er mer om dette i pensum enn tilsvarende kritikk mot Trägårdh. Det er jo nettopp kritikken mot Esping-Andersens kjønnsblinde framstilling i 1990-utgaven som fører til utvikling av begreper som defamilisering og kritikken har videre frambrakt en tredje posisjon som vi har kalt assosiativ styring (Rokkan, Kuhnle, osv.) mens Trägårdhs framstilling har kanskje vært mindre fruktbar mht utvikling av nye perspektiver.

- *Dekommodifisering:*
  - Skjer når velferd blir en rettighet/universell og når en person kan opprettholde en rimelig levestandard uten å være avhengig av en gitt jobb i et gitt arbeidsmarked. (Grader av frigjøring fra markedet som følge av velferdsordninger og regulering av arbeidsmarkedet)
  - Velferdsstater der statsborgere er forsikret mot tap av inntekt og andre nødvendige forutsetninger for en fri eksistens er av ny dato (GEA kaller det et sosial demokratisk regime) Polyani: Dobbelt bevegelse for og mot markedet
- Kritikken mot dekommodifisering
  - Både dekommodifisering og kommodifisering (f.eks. arbeidslinja, Aktiv labor market Policies)
  - Feministisk kritikk (defamilisering)
  - Breder konsensus mellom partier/partner (kompromiss)

Statsindividualisme og Swedish Theory of Love (STL):

- *Statist individualism/STL* the «alliance» between the individual and the welfare state. Kulturell norm om likestilling og personlig autonomi
- By assigning benefits to individuals bypassing mediating institutions (e.g. family, collective insurance or civil society) the state cultivated/supported the pre-existing individualism
- Basert på idé om at frihet fra familie og tradisjonelle bindinger er et innebygd ønske i den svenske kulturen

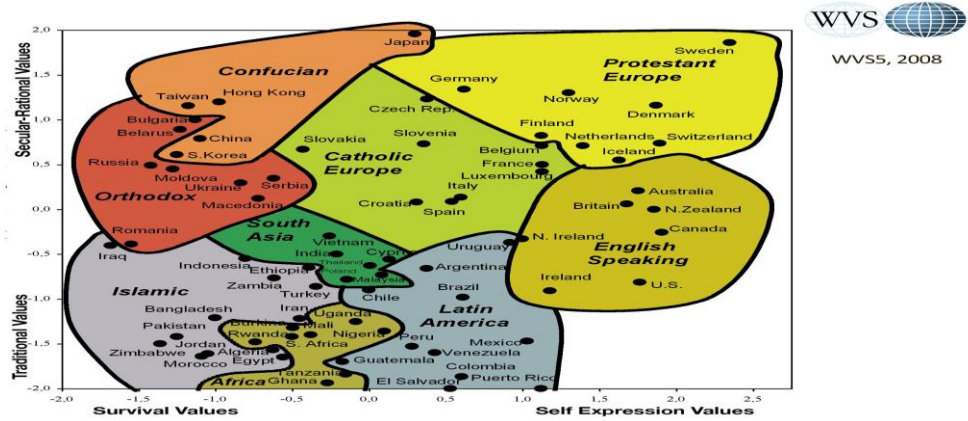
Byrkjeflot 2023

Kritikken mot statsindividualisme/STL

- Hva kommer først; individet og behovet for frihet/tillit eller institusjonene som bidrar til å opprettholde denne tilliten?
- Kan man ikke både være kollektivt orientert, f.eks. med hensyn til å ha tiltro til staten og folkemettet samtidig som man er individualist i forhold til familien?
- Hvor blir de mellomliggende institusjoner mellom stat og individ/familie av i denne teorien?
- Ressursmobilisering fokuserer på fagforeninger, arbeidsgiverforeninger ++, mens Trägårdhs posisjon vektlegger kulturelle endringer

Byrkjeflot 2023

Norden as the vanguard of post-modernity?

Byrkjeflot 2022

Trägårdh bruker WVS som dokumentasjon for statsindividualisme